

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 11. avgusta 1893.

Politiški oddelek.

Das Vaterland muss grösser sein.

Nemci so gotovo mogočen narod; imajo veliko slovstvo in kulturo. Poleg tega so pa tudi tako delavni, kakor malo kateri narod, od njih bi se Slovenci mogli marsikaj učiti. Jedna glavnih lastnosti nemškega naroda je pa njegova ekspanzivnost. Nemci bi radi raztegnili svoje meje na vzhod in jug. Proti zapadu se ne morejo siliti, ker tu jim stoje nasproti drugi močni in izobraženejši življi. Nемец hoče deloma izpodriniti deloma pa potujčiti tuje življe in jih tako vtopiti v svojo narodnost. V ta svoj namen pa ima Nемец več sredstev, katere dobro vporablja.

V Nemčiji je toliko vladajočih rodbin kakor nikjer. Naravno je torej, da se nemške princezinje može na vse kraje. Te Nemke pa prišedši v tuje dežele ne slečejo svojega nemštva, temveč se ga trdo drže. Posebno pri ruskem dvoru so nemške princezinje imele dolgo velik vpliv in brez njega niso še dandanes. To je jeden uzrok, da se je nemški vpliv širil tako mogočno po Rusiji in da so Nemci odločevali v tej državi. Tesne vezi sorodstva vežejo nemški in ruski dvor, posebno ker so skoro vse carice od Petra Velicega do prve soproge Aleksandra II. bile Nemke. Le sedanja je Danka in tudi ni posebno naklonjena nemštvu.

Že pred leti se je izrekel neki državnik, da imajo Nemci veliko prednosti v tem, da imajo dosti princev, da torej lahko takoj koga vrinejo, če bi bil izpraznjen kak evropski prestol. Tako so o svojem času hoteli Nemca spraviti na prestol španjski in je zaradi tega celo bilo prišlo do vojne. V novejšem času so posebne važnosti balkanske dežele in tudi tukaj že vidimo Nemca na prestolih. Rumunski kralj in bolgarski knez sta Nemca. Prvi bolgarski knez Battenberžan je bil tudi Nемец. Ko bi se pripetilo, da bi v Srbiji se vnela borba mej Obrenoviči in Karadjordjeviči, se je naposled bati, da bi kak nemški

princ obeh ne odrinil in zasel srbskega prestola. Ti nemški vladarji pa skrbе, da pride za njimi več Nemcev v deželo in da se razširi nemški vpliv. V Bolgariji so poskusili že z nemškimi šolami in z nemščino izriniti ruščino iz gimnazij, pa ni šlo.

Posebno važen faktor v boji za razširjenje nemštva je mnogobrojna nemška inteligenca. Ta inteligenca vriva se na vse strani in povsod skrbi za razširjenje nemštva. Posebno v slovanske kraje se rinejo Nemci. V Rusiji je še nedavno bilo v vseh službah bodisi v javnih ali zasebnih polno Nemcev, posebno so tehniko bili večinoma Nemci. Nemci so vodili ruske tovarne in Nemci so bili oskrbniki na ruskih veleposestvih.

Nemške inteligenca pa tudi nikdar ne zmanjka. Tri in dvajset največ dobro obiskanih vseučilišč, veliko število drugih višjih in strokovnih šol daje inteligenca v izobilju, vedno jo imajo dosti za izvoz. Nemci, ki dobe na tujem službe, se ne spoje z dotično narodnostjo, mej katero so se naselili, ostanejo Nemci in skušajo le nemštvu pridobiti tal v nenemških deželah.

Tako vidimo celo v Braziliji, da se priseljeni Nemci ne spoje z drugimi prebivalci, povsod imajo lastna društva, tudi skrbе za lastne šole. Posebno v Rio Grande do Sul igrajo važno vlogo. Vsi boljši prebivalci te pokrajine so Nemci in sedaj delajo na to, da bi jo odkrojili od Brazilije, da jo potem ložje popolnoma ponemčijo in da bi potem bila jedna samostojna nemška država v Južni Ameriki.

Sedaj se je v Nemčiji osnoval poseben odbor, kateri išče za izobražene Nemce služeb v inozemstvu. V tem odboru so profesorji visocih šol, ki imajo najboljši razpregled nad tisto inteligenco, ki doma ne more dobiti mesta.

Ta odbor je razposlal na vse Nemce v inozemstvu oklic, da naj poročajo, kje bi potrebovali kacega nemškega inženirja, zdravnika, kemika, gozdarja, odgojitelja i. t. d. ali sploh kacega nemškega izobraženca. Vidi se, da se torej hoče organizovati razmeščenje nemške inteligenca po tujih deželah. Vsi Nemci, ki so se že dosedaj vgnezdili na tujem, postanejo nekaki agentje tega odbora

in bodo iskali služeb za svoje nemške rojake. Vsa ta organizacija pa nima le lepega človekoljubnega namena, preskrbeti služeb tistim, ki jih doma dobiti ne morejo, temveč odbor sam pove v svojem oklici, da bi novodošla inteligenca podkreipla nemštvo v tujih deželah. Vsa stvar torej meri na razširjenje nemštva po slovanskih deželah. Ti nemški izobraženci pojdejo na tuje za to, da pridobe novih pokrajin za nemštvo.

Daljni pomoček je nemško slovstvo. Le poglejmo po naših knjigotržnicah, povsod prevaguje nemško slovstvo. Pa poglejmo po naših boljših rodbinah, povsod najdemo nemške ilustrovane liste in nemške romane. Kako pogoste so pri nas nemške knjige, kako redke pa slovanske ali pa francoske. To nemško slovstvo mnogo pripomore, da se po slovanskih rodbinah, posebno pri nežnem spolu toliko nemški govori. Nemško slovstvo je že pridobilo mnogo Slovanov za nemštvo.

Daljni pripomoček za razširjanje nemštva so šole. Pri nas v Avstriji je šolstvo že od države preveč nemški organizovano. Šole so največ pripomogle, da se je materi Slaviji že izneverilo toliko sinov. Nemci pa niso bili zadovoljni s tem, kar store javne šole za nemštvo, temveč osnovali so svoj „Schulverein“, kateri snuje nemške šole po slovanskih krajih v vsej Avstriji in podpira učitelje na javnih šolah, kateri se odlikujejo v pospeševanju nemščine. Splošen nemški „Schulverein“ v Berlinu pa deluje za pospeševanje nemškega šolstva po tujem sploh. Na tisoče in tisoče nemških mark je že romalo v inozemstvo za podporo nemškega šolstva mej drugimi narodnostmi. V nemške šole se potem na razne načine vabijo in silijo nenemški otroci. V več krajih skrbi se jim za knjige ali celo za obleko. Na ta način se slednje leto nekaj otrok pridobi za nemštvo.

Misliti pa ne smemo, da Nemci podpirajo nemške šole le iz človekoljubnosti in ljubezni do šolstva, temveč imajo pri tem tudi svoje bolj sebične namene. Čim bolj se razširi nemštvo po tujem, tembolj se odpro pota tudi nemški trgovini po tujem, posebno nemški s'ovstveni izdelki bodo našli lažje kupcev. Razširjenje nemštva po tujem bode torej tudi v korist ožji nemški domovini.

Naši čitatelji sedaj razvidijo, da imajo Nemci dosti sredstev za razširjanje germanizacije in da se vedno ravnajo po besedah nemškega pesnika: „Das Vaterland muss grösser sein!“ Domovina, to seveda nemška, mora večja biti, to je njih vodilo. Vidno je pa tudi, da še ne bode pri nas kmalu konca boju proti napadajočemu nemštvu. Da pa bomo mogli vstrajati v tem boju, podpirajmo pred vsem ono, kar služi v utrdbo narodnosti, zlasti pa „Družbo sv. Cirila in Metoda“ in delajmo na to, da se sloga povrne mej nas, ker le sloga jači, nesloga tlači.

Politični pregled.

Državni zbor se snide v drugi polovici septembra in bode zboroval do konca novembra. V decembru se snidejo de-

želni zbori, ki bodo nadaljevali svoje zborovanje še po Božiči. Po končanem deželnozbornem zasedanju se snide zopet državni zbor.

Trutnovska novela. — Vlada predloži še jedenkrat češk mu deželnemu zboru predlogo o osnovi okrožnega sodišča v Trutnovu, predno državnemu zboru predloži premembo zakonov o osnovi novih sodišč in razdelitvi sodnih okrajev.

Dunajski mestni zastop. — Mej dunajskim mestnim zastopom ali prav za prav županstvom in pa namestništvom je tak razpor, da se najbrž ne bole dal drugače poravnati, da odstopi dunajski župan. Poslednji se je zameril namestništvu, ker je imel navado, da je odgovarjajoč na interpelacije krivde mestno uprave opravičeval z ovirami, ki jih dela namestništvo.

Občna volilna pravica. — Po raznih časopisih se razpravlja vprašanje o razširjenji volilne pravice oziroma o vvedenji občne volilne pravice. Neki dunajski konservativen list priporoča, da bi volili vsi tisti, ki so izpolnili 35 leto in so oženjeni. Volilno pravico bi pa imeli tudi tisti neoženjenci, ki se po svojem stanu ali storjeni redovni obljudi ne smejo ženiti.

Kallayevo potovanje v Bosno. — Skupni finančni minister pl. Kallay je odpotoval v Bosno, da si ogleda tamošnje upravo in tamošnje razmere sploh. Ostal bode v Bosni dva meseca.

Kollarjeva slavnost. — Ogerska vlada je strogo prepovedala vse slavnosti ob stoletnici Kollarjevega rojstva. V Turčanski Šmartin in pa v Moševce je bila poslala žandarmer. Tujcem je strogo zabranila vhod v slovaško „Besedo“ (čitalnico) v Turčanskem Šmartinu in pa v Kollarjevo rojstno hišo. Povsod so bili nastavljeni žandarmi.

Civilni zakon na Ogerskem. — Vlada je že izdelala predlogo o obveznem civilnem zakonu, ali dosedaj še ni dobila vladarjevega dovoljenja, da jo sme predložiti zbornici. V vladnih krogih so baje v skrbeh, kako bi dobili to dovoljenje.

Srbija. — V srbski skupščini bila je te dni prav burna debata. Vlada predložila je skupščini predlog najeti 44 milijonov frankov. Naprednjaki so strogo kritikovali finančno upravo in trdili, da slabšega gospodarjenja še ni bilo v Srbiji, kakor sedaj, ko gospodarijo radikanci. Radikanci sami, prav močno v zagati zaradi teh očitanj, so se skušali opravičiti. Skupščina vzprejela je na to z večino glasov vladen predlog.

Shod socijalistov v Curihu (Švica). — Minolo nedeljo se je vršil v Curihu shod socijalistov. Udeležilo se ga je nad 600 delegatov raznih socijalistiških društev iz vseh evropskih držav; zastopana je bila po mnogih odposlancih tudi Avstrija. Na shodu posvetovalo se je o osemurnem delavniku, o praznovanju prvega majnika, o politični taktiki socijalistov, o vedenju socijalistov v slučajih vojne, o urejenju ženskega dela, o razvoju narodnih in mejnarodnih društev in o mejnarodni organizaciji socijalistov. Shod završil se je povsem mirno.

Italija. — V Rimu teče te dni pravda proti upravitelju Tanlongo in blagajniku Lazzaroni, ki sta pri romanski banki izdala več bankovcev, kakor bi jih bila smela in tako banko oškodovala za 28,596.105 lir. Mnogo tega denarja porabilo se je v politične namene strankarske. Tako zatoženca trdita, da sta velike svote podajala raznim ministrom.

Francija, ki nas je zadnji čas presenetila že s tolikimi škandali, vznemirja ravno sedaj ves svet zopet z novim prav delikatnim škandalom. Tajnik policijskega ravnatelja v Parizu, Dupas, je izdal brošuro, ki utegne postati usodepolna za sedanjo francosko republikansko vlado. Dupas imel je namreč pri preiskavi panamske atere nalogo, da vjame ubeglega Artona, ki je bil pri af-ri prav močno prizadet. Dupas prepotoval je vso Evropo in zasledoval Artona in dasi je mnogokrat prišel ž njim skupaj, ga vendar ni vjel, ker naročila mu je tako vlada. Ti-